

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки проведеного комплексного дослідження, ми повинні перш за все зауважити, що воно має так званий «відкритий фінал», оскільки фактичного матеріалу, який міг би стати підтвердженням сформульованих постулатів, є набагато більше, аніж було представлено. Кожен з письменників створював своїм життям і творчістю цілий всесвіт у запропонованих історією координатах. Обставини змінювалися, особа могла народитися в одній державі, здобути освіту в другій, стати відомою – у третій. Продовжуючи бути тою самою особою, але кожного разу набуваючи специфіки іншої соціальної ролі, яку має саме ця особистість у змінених координатах.

Польська література, навіть та, яка була а) створена авторами, народженими в Україні, б) написана на українському історичному та фактичному матеріалі, в) націлена на благо та користь Україні та її народу – все одно залишається літературою польською, з усіма її національними властивостями, починаючи з мови, продовжуючи суто польським способом бачення світу і його зображення та завершуючи передбачуваною аудиторією – перш за все польським читачем. Таким чином польська література України стає свого роду повноважним представником України в Польщі.

Запропонований нами спосіб трактування цього явища робить його, на нашу думку, набагато об'ємнішим, оскільки демонструє феномен відразу у двох проєкціях, у двох національних ментальностях, примушує читача і дослідника враховувати специфіку іншого культурного контексту.

Передбачаємо, що такий спосіб бачення історико-літературного процесу не відразу зустрине розуміння і прихильність. Існували і продовжують існувати психологічні, соціальні та історичні упередження, що стають на прешкоді подібної рецепції.

Наприклад, ми спробували віднайти у польському дослідницькому наративі аналіз явища, яке є свого роду віддзеркаленням того, що ми досліджуємо, а саме: умовно кажучи «україномовну літературу Польщі». І не досягли успіху. Хоча добре відомі як в Україні, так і в Польщі імена етнічних поляків, які у своїй літературній творчості перейшли на українську мову: такі як Томаш Падура, Вацлав Липинський, менш відомий Зигмунт Румель. Також не випадають з цього обігу етнічні українці, які внаслідок історичних обставин здобували освіту та первісні мовленнєві навички польською мовою, тому перехід на українську для них був викликом як обставинам, так і суспільству: громадянський подвиг Маркіяна Шашкевича та Івана Вагилевича, постійна боротьба за національну свідомість Івана Франка.

Можна також припустити, що аналогічна картина складеться, якщо спробувати знайти аналіз феномену «білоруської літератури Польщі», «литовської літератури Польщі». Це не є свідченням якихось ідеологічних упереджень, це абсолютно природний процес самоусвідомлення національної польської культури, якій довелося у скрутних історичних умовах зберігати саму себе – і тому вона ще не готова до розкоші розмови навіть про «шльонську літературу» або «кашубську літературу», споконвічні суто польські явища, а не те що про суміжні «кресові» явища.

Однак ми не втрачаємо оптимізму і чекаємо на час, коли ніщо не буде на заваді відкрито обговорювати усі ті процеси, які дійсно були, з них складалася література, у якій були і є читачі. І цим читачам треба казати правду.